

ДИЗАЙН

УДК 74:336.74

С32

Сергієнко О. М.

старший викладач кафедри дизайну, Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), vvs234@rambler.ru

Орліогло О. А.

студент магістратури спеціальності «Управління проектами», Навчально-науковий інститут комп'ютерних та інженерно-технологічних наук Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв), sergey.pyshnev@nuos.edu.ua

---

ДИЗАЙН ГРОШОВИХ БАНКНОТ ЯК ТВІР МИСТЕЦТВА, ЩО НЕСЕ У СОБІ ІСТОРИЧНУ ТА КУЛЬТУРНУ ЦІННІСТЬ

На підставі історії, естетичної привабливості та художнього задуму, аналізу документальних матеріалів та візуальних досліджень, розглянути особливості національної валюти з точки зору вимог графічного дизайну.

Ключові слова: *графічний дизайн, грошові знаки, національна валюта, композиція, еволюція, захисні елементи.*

Постановка проблеми: Про що думає людина коли тримає у руках грошові купюри? Напевно не про дизайн. Грошові знаки сприймаються крізь призму своєї національної цілісності та потенційних можливостей власника. Арт ринок повністю поглинув художника в даному випадку. Ми тримаємо грошову купюру і дивимось тільки на номінал і дуже рідка роздивляємось все інше, а це і означає, що ринок переміг художника. Дуже мало українців знають ім'я тих хто розробляв дизайн української валюти, того хто вкладав в неї нашу історію, художню задумку та естетичну привабливість. Сьогодні ринкова економіка переважає над предметами мистецтва і у погоні за грошима митці

часто гублять свій талант. Зараз багато хто з художників працює на арт-ринок, а не навпаки. Вони намагаються створити роботи, які б змогли продати за великі гроші, а не творять заради культурного збагачення, втрачаючи художню та дизайнерську думку. Художник чи дизайнер зараз перетворилися на професію та на засіб заробітку грошей.

Мета роботи полягає в тому, щоб висвітлити найхарактерніші особливості української національної валюти і довести що це є витвором художника, де враховується правила творення композиції, історична інформація та культура нації.

Хто з нас хоча б раз тримав купюру і думав не про номінал і мріяв, щоб він був як найбільший, а вдивлявся в неї як у картину з певною композицією, певним сюжетом та задумкою? Напевно що таких людей мало, тому що мало хто навіть пам'ятає, що зображено на купюрах. А все тому, що ми сприймаємо її не як витвір, а як папірець для розрахунку, а зображення на ньому лише для того, щоб мали змогу розпізнавати номінал. А це є обличчя нашої держави, і це обличчя гарне, відшліфоване і несе національних дух.

Свою національну валюту Україна ввела в обіг 2 вересня 1996 р., хоча віддрукована вона була чотири роки тому. Дизайн гривень розробили українські художники Василь Лопата та Борис Максимов, які працювали під безпосереднім керівництвом тодішнього голови правління Національного банку України Володимира Матвієнка. Робота художників була чітко розподілена: Василь Лопата займався портретами історичних особистостей і малюнком на зворотному боці купюр, а Володимир Матвієнко виконував всю іншу роботу – дизайн, орнамент, геральдика. Йому довелося створити спеціальний цифровий ряд для українських грошей, подібного немає ні на одній купюрі світу. Робота була вкрай складною і виконувалася в дуже стислі терміни. У кожній купюрі потрібно було з'єднати історичне минуле України та її сьогодення. Було необхідно відобразити в орнаменті, геральдики, кольоровій гамі ту епоху, в якій жили Тарас Шевченко, Богдан Хмельницький чи Ярослав Мудрий, а в особливостях картушей і вигинах стрічок повинні були прочитуватися настрою цілого народу в певний історичний момент [8; 4]. Українська національна

валюта змінювала свій вигляд двічі. Причиною цього ставала недосконалість захисту валюти від підробок. Нові банкноти підробити було набагато складніше. Наступного разу вирішили змінити дизайн у зв'язку з невиразністю кольорової гами, так як люди похилого віку часто не могли відрізнити купюри номіналом у дві, десять та двадцять гривень. Сьогодні колір став більш яскравим та виразнішим. Для того щоб не тільки за кольором можливо було відрізнити номінал, розмір теж змінили: гроші невеликого номіналу – меншого розміру, а гроші більшого номіналу – більшого розміру [8]. При детальному розгляді купюри ми бачимо, що на аверсі кожної купюри знаходиться портрет видатного історичного діяча, на реверсі – пам'ятка архітектури, пов'язана з цією особою, його діяльністю. Як правило, вибираються герої, відомі більшості «на вухо», а не своїми діями. Тому вибрали людей, відомих з програми середньої школи: Леся Українка, Франко, Шевченко, Сковорода, які зображені на аверсі банкноти [9].

Із зображенням постатей все майже зрозуміло, а ось за реверсом нашої купюри ми можемо навіть подорожувати країною. Почнемо з купюри номіналом в **1 гривню**. На її зворотній стороні зображений град Володимира або іншими словами історичний центр Києва. Картинка, яку помістили на банкноту, зображує Київ кінця X ст., яким він був під час правління Володимира Великого. Територіально частина міста належить до сучасного Шевченківського району – найстарішої частини міста. Тут знаходиться Андріївська церква, Ярославів Вал, майдан Незалежності, Володимирська гірка, Золоті ворота, Львівська, Софійська та Михайлівська площі [10; 4]. На **2-гривневій** купюрі зображений знаменитий собор Святої Софії. Так, як він виглядав у 1036 р. Софія Київська була зведена князем Ярославом Мудрим на тому самому місці, де остаточно розбили війська печенігів. Кажуть, що монарх, чие зображення можемо побачити на лицьовій стороні банкноти, був похований у цьому самому соборі. Зображення на **5-гривневій** банкноті пов'язане з Еллінською церквою, що знаходиться у селі Суботові Черкаської області. Цю споруду звели у 1653 р. за наказом Богдана Хмельницького. Згідно із задумом, храм повинен був стати родовою усипальницею і місцем вічного спокою

гетьмана, тут його і поховали 1657 р. Але через 10 років чигиринський староста наважився потривожити останній притулок Хмельницького, зруйнувавши його могилу і знищивши прах. На зворотному боці банкноти номіналом **10 гривень** розташувалася Києво-Печерська лавра – візитна картка столиці. Ця споруда незмінно пов'язана з особистістю Івана Мазепи, чий портрет ви можете побачити на аверсі купюрі. Гетьман Лівобережної України доклав чимало зусиль для того, щоб відновити храм. На реверсі **20-гривневої** банкноти зображено Львівський оперний театр. Ще донедавна Львівська опера було незмінно пов'язана з ім'ям українського письменника Івана Франка. Однак у 2000 р. театр назвали на честь Соломії Крушельницької, світова слава якої почалася саме тут. Зображення на банкноті номіналом у **50 гривень** пов'язано з існуванням Української народної Республіки. Для роботи і прийняття важливих рішень, що стосувалися долі держави, тодішньому уряду і Михайлу Грушевському було потрібно спеціальне приміщення, роль якого в 1917–1918 рр. взяв на себе сучасний Будинок учителя. Зображення якого розташувалося на звороті банкноти. **100-гривнева** купюра на сьогоднішній день є найновішою з усіх українських банкнот. У 2014 р. її реверс вирішили освіжити і помістили зображення Київського національного університету імені Шевченка – відомий Червоний корпус. До цього на банкноті красувався краєвид Дніпра, що відкривається з Чернечої гори біля Канева. А на попередньому зразку купюри знаходилося зображення Софійського собору та пам'ятника Володимиру Великому у Києві [3,7]. На звороті **200-гривневої** банкноти відображена в'їзна вежа Луцького замку. Знаменита письменниця Леся Українка прожила деяку частину свого життя і написала перші «усвідомлені» твори в цьому місті. Купюра номіналом в **500 гривень** – наймолодша, пущена в обіг тільки у 2006 р. До цього у незалежній Україні банкнот дорожче 200 гривень не було. На звороті 500 гривень знаходиться зображення Києво-Могилянської академії так, як вона виглядала біля 300 років тому [3,7]. Багато питань виникає, коли йде розмова про дизайн купюри. Чи є він досконалим? Чи у ньому більше недоліків чим досконалості?

Дизайн гривні часто приписують до дизайну євро. Ніби то вони дуже схожі. Так вони і дійсно на початку були схожі, але минали роки і наша купюра почала присвоювати собі більш витончені і національні ознаки. Портрети почали бути схожі на портрети майстрів бароківського періоду, композиція стала більш гармонічною, дизайнери почали експериментувати з колористикою і наші купюри почали робити в більше яскравих відділків. Більшість купюр виповнені у монохромному рішенні з використанням ненасичених кольорів [10]. Дизайн змінювався, і гривню вже можна було вирізнити з поміж усіх купюр.

У 2013 р. швейцарські фінансисти в щорічному конкурсі вибрали найгарнішу в світі валюту. Першого місця в цьому рейтингу удостоїлася українська гривня, номіналом у двісті гривень. Таке рішення прийнято за підсумками щорічного засідання комісії з естетики Міжнародного фінансового банку [10]. Ми навіть виграли у дизайну євро, з якого ми ніби то весь дизайн і запозичили. Такий титул їй дістається вже вдруге. У 2008 р. українські гроші було визнано не тільки самими красивими, але і найбільш стійкими до зносу.

Світове визнання українська грошова купюра досягла, але чи досконала вона з точки зору графічного дизайну. На це питання можна дати відповідь тільки тоді коли її дослідимо. Якщо проаналізувати українську банкноту з точки зору 20-ти правил графічного дизайну [11], то українська гривня відповідає шістнадцяти з них, але у статі для зручності, усі правила, які стосувалися шрифту, були об'єднані у правилі 4.

Правило 1. Робіть концепції. *Не важливо наскільки прекрасно річ виглядає, але якщо в ній немає послання, ідеї, оповідання – це не дуже хороший дизайн. Переконайтеся, що обрана графіка, шрифти і стилі підтримують один одного стилістично так добре, що навіть посилюють настрій і послання* [11]. Основною концепцією нашої банкноти є наша історія. Бо не знаючи минулого ми не зможемо творити майбутнє. Саме тому на всіх банкнотах зображені видатні постаті з минулого, та архітектурні пам'ятки. Купюри презентують країну і навіть іноземці можуть вивчити історію за допомогою банкноти. На

аверсі грошових купюр України зображено портрет видатного історичного діяча, на реверсі – пам'ятка архітектури пов'язана з діяльністю цієї особи.

Правило 2. Комуніцируються, що не декорують. *Форма має значення. Тут немає нічого тонкого та абстрактного. Це правило про підтримку концепту. Форма, яка точно не відповідає вашому повідомленню і наміру, має на увазі те, що ви не знаєте, як вибрати взаємодія і не дбаєте про значущість своїх повідомлень для аудиторії* [11]. Це правило є неоднозначним для дизайну купюр, тому що купюра є предметом дипломатії і експериментувати з формою дизайнери не мають можливості, тому що є чіткі правила та критерії. Для формотворення ліній було використано поєднання вертикальних та горизонтальних прямих. Лінії є структурним елементом композиції. Використовуючи лінню, як структурний елемент композиції, приймають за аксіому, що вертикальна лінія викликає відчуття активного рівномірного руху вгору, горизонтальна лінія у порівнянні з вертикальною, складає враження слабкого, пасивного руху зліва направо. Поєднання вертикальних, горизонтальних ліній дає широкий спектр можливостей щодо отримання різноманітних за своєю емоційною виразністю композиційних структур [8]. У композиції української гривні використані горизонтальні лінії, на яких розміщується орнамент, вертикальні лінії використовуються для гармонізації композиції та для захисних елементів. В новому проекті дизайну банкнот, крім прямокутних, присутні форми кола.

Правило 3. Узгодьте. *Говоріть однією візуальною мовою. Це якраз те коли частини вашої композиції взаємодіють один з одним. Хороший дизайн використовує єдину візуальну мову або внутрішню логіку, адресовану всім частинам дизайну. Якщо один елемент здається недоречним або відірваним від інших, то в загальному і цілому дизайн вийде слабким і неоднозначним* [11]. Якщо аналізувати зображення на гривні за цим правилом, то всі елементи є угодженими. Всі елементи написані однією графічною мовою. Жоден елемент не виходить з основної стилістики. Наприклад, портрет та архітектурна пам'ятка виповнені в одному стилі, що підкреслює їх взаємопов'язаність.

Правило 4. Шрифт *4.1. Використовуйте максимум дві шрифтові гарнітури* [11]. У дизайні української гривні було вибрано три шрифтові гарнітури, скоріше для захисту купюри. *4.2. Розглядайте шрифт як зображення. Шрифт – це візуальний елемент. Він створений з ліній, кіл, форм і текстур. І він так само важливий, як і графіка. Розглядати шрифт потрібно для візуальної схожості і композиційної побудови всього, що є в форматі вашої роботи* [11]. Графічна виразність слова досягається образністю шрифту, ритмічними побудовами і цілісністю шрифтової композиції. Також шрифт є одним із елементів захисту купюри від підробок. Для купюр шрифт є головним елементом. За допомогою шрифту ми виділяємо номінал купюри. Тому він є окремим зображенням, зображенням вартості купюри. Добре читабельний номінал купюри у вигляді темного прямокутника розташовано на контрастному світлому фоні. Ніякий з елементів не відволікає і не суперечить номіналу купюри. *4.3. Шрифт повинен бути дружнім. Шрифт може бути експресивним. Але він повинен передавати інформацію та передавати своє значення Зробіть шрифт читабельним або значущим* [11]. Шрифт на українських гривнях передає всю інформацію, яка вкладалась у його суть, але не всі шрифти є читабельними. Назви пам'яток, імена діячів та рядки з творів поетів не є читаючим, вони написані надто малими літерами і виглядають як прямокутник, який гармонічно вливається у композицію банкноти. Також такий шрифт було обрано з точки зору захисту купюри від підробки.

Правило 5. Створюйте чисту візуальну ієрархію. *Хороший дизайн повинен фокусувати глядача спершу на головних елементах, потім вести до решти. Спочатку ви захоплюєте однією великою формою, гучним кольором або драматичним шрифтовим поєднанням, далі ви можете вести глядача до найменш важливої інформації в логічній послідовності* [11]. Головним для дизайну купюри є номінал, він і фіксує глядача і є головним елементом композиції, тобто є центром композиції, тому виконано в більшому розмірі, а другорядні в меншому. Потім, в логічній послідовності до інших елементів, як портрет чи архітектурна пам'ятка, графічні символи та шрифтові позначки.

Правило 6. Вибирайте кольори виходячи з цілей. *Не беріть кольору просто з повітря. Думайте що вони значать для аудиторії, вибирайте їх для посилення повідомлення. Кольори – наслідки візуальної ієрархії, вони впливають на розбірливість шрифту і то, як глядач пов'язує різні елементи дизайну* [11]. Українська купюра є яскравою і помітною. Говорити однозначно, що кожен колір який був вибраний для певної купюри є випадковий, не можна. Але те, що кольорова гамма впливає на емоційне забарвлення – однозначна думка. За допомогою кольору ми можемо відрізнити номінальну вартість купюри.

Правило 7. Менше означає більше. *Якщо ви можете зробити щось менше – робіть* [11]. Якщо розглядати це правило для банкнот, то це правило скоріше можна віднести до елементів захисту. На купюрах спеціально роблять малі елементи, з великою кількістю деталей, щоб їх було важко розпізнати. З точки зору композиції, то українська купюра є не перенасиченою деталями. Є головні елементи і другорядні і вони не сперечаються між собою.

Правило 8. Будьте універсальні. *Зазвичай велика аудиторія, не кілька людей «в темі», повинні знати що означають певні форми, кольору і образи, які ви використовуєте* [11]. Це правило є основним правилом, якого повинні дотримуватись художники дизайну купюр, тому що купюра є універсальною. Вона створюються для всіх громадян країни. Наша гривня є універсальною. Вона була створена для всіх і зрозуміла всім без виключень, не то ти студент чи учень навчальних класів, пенсіонер чи депутат, навіть для іноземцям, який приїхав до нашої країни.

Правило 9. Розподіляйте світле і темне. *Зображення, які називають «хорошими», мають тенденцію до виставлення ідеального тону від найбільш темного середнього до дуже світлого. Однак, ці ділянки світла і тіні повинні бути концентровані, навіть якщо вони поширені по всьому листу* [11]. Світло-тіньовий контраст акцентів у композиції підсилює її виразність і дію на глядача. За допомогою розділення світлого та темного, дизайнери української банкноти виділили головний елемент – це номінальну вартість. Номінал купюри, як акцентна крапка, домінує, унаслідок чого погляд затримується на ній довше.

Також між головними елементами та другорядними було видержано світло-контрастну паузу. Тому створюючи купюру художники врахували це правило.

Правило 10. Будьте рішучі. *Робіть це з метою або не робіть взагалі. Розміщуйте елементи впевнено і приймайте прості рішення з приводу розміру, розміщення в межах формату і так далі. Рішучість дає глядачеві більше лояльності, він вірить в те, що повідомлення донесено однозначно, в той час, як невирішена і слабка композиція залишає глядача втраченим і збентеженим* [11]. При створенні дизайну української гривні художники дотримувалися класичної схеми і намагалися вкласти у купюру класичну історію, а історія як відомо є незмінною і експериментувати з нею не можливо.

Правило 11. Не крадіть. *Створюйте свої роботи. Робіть все, що вам потрібно, так добре, як ви це вмієте або заплатите комусь, щоб це зробили за вас. Не намагайтеся повторювати те, що вже існує (якщо ви не в процесі навчання, як це робили великі художники, копіюючи Мікеланджело). Не використовуйте, ілюстрації або графіком зображення постійно з фотостатові або інтернету* [11]. Художники, коли працювали над розробкою національної банкноти звертали до аналогів з інших країн. Тому українська купюра і вийшла чимось подібною до євро. Це все можна пояснити тим, що Україна – молода країна, яка тільки формується і навчається у інших країн. Але з кожним новим дизайном ми добавляли щось своє і саме тому на сьогоднішній день дизайн гривні номіналом 100 та 500 гривень 2015 р. випуску зовсім не схожі на євро і мають власний дизайн та свою історію, яку вони будуть нести для споживачів.

Правило 12. Ігноруйте моду. *Якщо ви створюєте дизайн проекту і стиль для аудиторії ґрунтуючись на їх стилістичних очікуваннях, ваш дизайн буде походити на суміш різних трендів і буде швидко забутий* [11]. Купюра повинна нести у собі історичну цінність та передавати національний колорит, а не модою. Тому дизайн купюр класичний. Творячи купюру, художник звертали до класичних правил побудови композиції. Мода не для нашої купюри. Вона є універсальною у всі періоди і для різних груп населення.

Правило 13. Не повторюйте історію. *Дизайн минулого нехай залишається там, де він є. Він може бути надихаючим і корисним в розумінні комунікації і тому, як змінювалася естетика сприйняття, дизайн мислення і практика були взаємопов'язані. Вивчайте чужі роботи, але робіть свої* [11]. На початку свого дизайну українськи гривня ніяк не могла відійти від канонів СРСР, і тому перші купюри нагадували радянські рублі. Але потім, коли ми віднайшли справжню свою незалежність, то дизайн гривні став таким, який він є зараз, зі своєю історією, зі своїми стилем та формотворенням і саме тому на сьогодні дизайн номіналом 100 і 500 гривень 2015 р. випуску є оригінальним.

Правило 14. Симетрія – остаточне зло. *Симетрична композиція у дизайні зазвичай статична і вона практично позбавлені руху і напрямку. Симетричні рішення зазвичай роблять несиметричні складові безглуздими і обмежують дизайнерську гнучкість* [11]. Центр композиції в українській купюрі знаходиться асиметрично. Це і надає нашій банкноті таку якість композиції, як динаміка. Так правил кращого графічного дизайну багато, але все ж таки українська гривня може відповідати ним. Але все ж, пройшовши свою еволюцію дизайну, наша банкнота стала більше відповідати цим правилам.

Як і все, наша банкнота має свої недоліки, а саме:

- невдало підібрані портрети видатних діячів М. Грушевського, Т. Шевченко;
- зауваження щодо історичної достовірності портретів і окремих їх елементів (І. Мазепа, Володимир Великий, Ярослав Мудрий);
- ідентичність кольорової гама зворотного боку банкнот номіналом 2, 10 і 20 грн. тощо. Недоліки в дизайні банкнот пов'язані з недостатністю досвіду виготовлення грошових знаків в період 1992–1994 рр.

Висновок: У роботі розглянули історичну та культурну цінність національної банкноти та провели аналіз її гармонійності з точки зору основних правил графічного дизайну. Гривнева грошова купюра є витвором графічного дизайну, зі своєю дизайнерською історією, що відповідає вимогам композиції та кольорового рішення. Є надія, на те що люди почнуть звертати увагу і цінувати те що робить художник з боку мистецтва. Ступені захисту для купюри

важлива складова, але це не є мета роботи. У роботі було доведено, що національна банкнота є обличчям нації і вона через покоління несе у собі історію, яку творили видатні персони.

Література

1. **Вольська, В.** Художник і гривня / В. Вольська // Україна – 2000. – № 1. – С. 46–47.
2. **Дербилова, Е. Ф.** Дар шрифту / Е. Ф. Дербилова. – Х. : Консум, 2003. – 176 с.
3. **Дорофієва, Н. В.** З історії грошей України : навч. посіб. / Н. В. Дорофієва, З. М. Комарінська // Львівський банківський інститут. – К. : НБУ; Л., 2000. – 165 с.
4. **Михайленко, В. Є.** Основи композиції. Геометричні аспекти художнього формотворення / В. Є. Михайленко, М. І. Яковлєв. – К. : «Каравела», 2004. – 155 с.
5. **Ющенко, В.** Історія Української гривні / В. Ющенко, В. Панченко. – К. : Бібліотека українця, 1999. – 96 с.
6. Найцікавіші факти про українську гривню [Електронний ресурс] // Интересные факты. Бренди, гроші, бізнес. – Режим доступу: <http://ifacts.com.ua/najcikavishi-fakti-pro-ukrainsku-grivnju>. – Назва з екрану.
7. Гривні – 19 років. Як змінювалися дизайн та курс національної валюти [Електронний ресурс] // Тиждень.ua. – 2 вересня 2015. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/145052>. – Назва з екрану.
8. **Буров, Є. В.** Еволюція дизайну гривні в період незалежності України [Електронний ресурс] / Є. В. Буров. – Кривий Ріг, 2010. – Режим доступу: <http://repetitora.com/evoljucija-dizajnu-grivn-v-perod-nezalezhnost>. – Назва з екрану.
9. Наші гривні: карта пам'яток завжди під рукою [Електронний ресурс] // «Рідна країна». – 15 вересня 2015. – Режим доступу: <http://ridna.ua/2015/09/nashi-hryvni-karta-pamyatok-zavzhdy-pid-rukoyu/>. – Назва з екрану.

10. Украинская гривна – самая красивая банкнота 2013 г. [Электронный ресурс] // Gold.ru. – 8 августа 2013. – Режим доступа: <http://gold.ru/news/ukrainskaja-grivna-samaja-krasivaja-banknota-2013-goda.html>. – Загл. с экрана.

11. 20 правил хорошего дизайна [Электронный ресурс] // Анна Мартин. Бренды, визуальная идентификация, сервис-дизайн и много чего еще. – Режим доступа: <https://medium.com/@annamartin/20-#> – Название с экрана.

References

1. Volska V. Khudozhnyk i Hzyvnia Ukraine [Artist and hryvnia]. Ukraine. 2000, no. 1, pp. 46-47.

2. Derbilova E. Dar shrifta [Font gift]. Kharkiv, Konsum Publ., 2003. 176 p.

3. Dorofieva N. Z istoriyi hroshey Ukraine. [From the history of the money of Ukraine]. Lviv, Banking Institute NBU Publ., 2000. 165 p.

4. Mikhailenko V., Yakovlev M. Osnovy kompozytsiyi. Geometrychni aspekty khudozhnogo formotvorennia [The basics of the composition. Geometric aspects of artistic shaping]. Kyiv, Karavela Publ., 2004. 155 p.

5. Yushchenko V., Panchenko V. Istoriya Ukrayinskoyi hrivni [History of the Ukrainian hryvna]. Kyiv, Biblioteka ukraiynsya Publ., 1999. 96 p.

6. Naitsikavishi fakty pro ukrainsku hryvnia [The most interesting facts about the Ukrainian hryvnia]. Interesnye fakty. Brendy, hroshe, biznes [Interesting facts. Brands, money, business]. [Virtual Resource]. Available at: <http://ifacts.com.ua/najcikavishi-fakti-pro-ukrainsku-grivnju>. (Accessed 21 September 2017).

7. Hryvni 19 rokiv. Yak zminiuvatsia dyzayn ta kurs natsionalnoi valiuty [Hryvni 19 years old. How did the design and exchange rate of the national currency change]. [Virtual resource]. Tyzhden.ua. 2 veresnia 2015. Available at: <http://tyzhden.ua/News/145052>. (Accessed 21 September 2017).

8. Burov Ye. Evoliutsiia dyzaynu hryvni v period nezalezhnosti Ukrainy [The evolution of the hryvnia design during the independence period of Ukraine]. [Virtual resource]. Kryvyi Rig, 2010. Available at: <http://repetitora.com/evoljucja-dizajnu-grivn-v-perod-nezalezhnost>. (Accessed 21 September 2017).

9. Nashi hryvni: karta pamiatok zavzhdy pid rukoi [Our hryvnia: a map of attractions is always at hand]. Ridna kraina. 15 veresnia 2015 [Virtual resource]. Available at: <http://ridna.ua/2015/09/nashi-hryvni-karta-pamyatok-zavzhdy-pid-rukoyu/>. (Accessed 21 September 2017).

10. Ukrainskaya grivnya – samaya krasivaya banknote [The Ukrainian hryvnia is the most beautiful banknote]. [Virtual resource]. Gold.ru. 8 avgusta 2013. Available at: <http://gold.ru/news/ukrainskaja-grivna-samaja-krasivaja-banknota-2013-goda.html>. (Accessed 21 September 2017).

11. 20 pravil horoshego dizayna. [20 rules of good design]. [Virtual resource]. Anna Martin. Brendy, vizualnaya identifikatsiya I mnogo chego yeshche [Anna Martin. Brands, visual identity and much more]. Available at: <https://medium.com/@annamartin/20-#>. (Accessed 21 September 2017).

Design of money paper currencies is work of art, which carries a historical and cultural value in itself

Serhiienko O. M., Senior Lecturer of the Department of Design, Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), vvs234@rambler.ru

Orlyohlo O. A., undergraduate of the Specialty «Project management», Educational and Research Institute of Computer and Engineering and technology science of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), sergey.pyshnev@nuos.edu.ua

On the basis of history, aesthetic attractiveness and artistic intention, analysis of documentary materials and visual researches, to consider the features of national currency from the point of view of the graphic design requirements.

Key words: graphic design, money signs, national currency, composition, evolution, protective elements.

Сергиенко Е. Н., старший преподаватель кафедры дизайна, Учебно-научный гуманитарный институт Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев), vvs234@rambler.ru

Орлиогло О. А., студент магистратуры специальности «Управление проектами», Учебно-научный институт компьютерных и инженерно-технологических наук Национального университета кораблестроения имени адмирала Макарова (Украина, Николаев), sergey.pyshnev@nuos.edu.ua

Дизайн денежных банкнот как произведение искусства, которое несет в себе историческую и культурную ценность

На основании истории, эстетической привлекательности и художественного замысла, анализа документальных материалов и визуальных исследований, рассмотрены особенности национальной валюты с точки зрения требований графического дизайна.

Ключевые слова: *графический дизайн, денежные знаки, национальная валюта, композиция, эволюция, защитные элементы.*